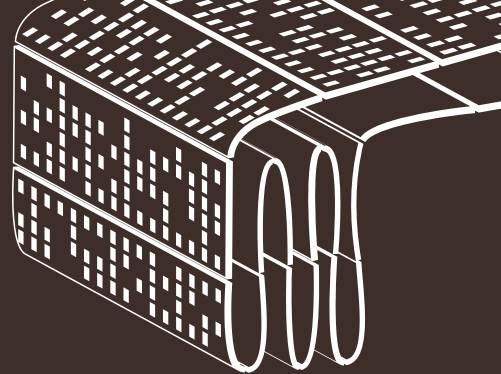

ŻAKARDOWE WZORY

WYSTAWA

Organizator wystawy:

**Muzeum Lniarstwa
im. Filipa de Girarda
w Żyrardowie**

ul. Dittricha 18
96-300 Żyrardów

tel. 793 134 703
rezerwacje@muzeumlniarstwa.pl
www.muzeumlniarstwa.pl

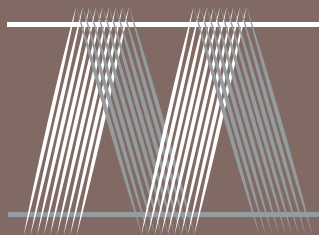
Fotografie zamieszczone w folderze
pochodzą ze zbiorów
Muzeum Lniarstwa w Żyrardowie
oraz Muzeum Mazowsza Zachodniego w Żyrardowie

Exemplarz bezpłatny

Żyrardów, 2020 r.

Wystawa dofinansowana ze środków
Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
pochodzących z Funduszu Promocji Kultury.

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

MUZEUM LNIARSTWA
im. Filipa de Girarda w Żyrardowie

„W tkalni maszyna nadaje rytm krosnom: buch – buch – buch. Tysiące większych i mniejszych krosien spieszy się w zadyszonym rozpędzie, aby prędeej. Niby liany w dziewiczym lesie snują się z góry na dół i dołu na górę, tysiące pasów przekazuje zgiełkliwy, ostry i szybki ruch, chyżym kołom i zgrzytającym trybom.”

Paweł Hulka-Laskowski, „Mój Żyrardów”

Muzeum Lniarstwa im. Filipa de Girarda w Żyrardowie jest jedną z najciekawszych atrakcji turystyki postindustrialnej w Polsce. Prezentuje dziedzictwo kulturowe Żyrardowa, ściśle związane z uruchomioną w 1833 roku Fabryką Wyrobów Lnianych, która stała się najpotężniejszym w Europie ośrodkiem przemysłu lniarskiego końca XIX wieku.

Żyrardowskie zakłady prosperowały z powodzeniem przez ponad 170 lat. Wprowadzenie reformy gospodarczej w 1989 roku doprowadziło do stopniowego zamknięcia poszczególnych oddziałów fabryki i ostatecznego upadku zakładów w 1999 roku.

Siedzibę Muzeum Lniarstwa stanowi obiekt dawnej drukarni (jednego z oddziałów zakładów), który obecnie wchodzi w skład kompleksu zabytkowej XIX-wiecznej osady fabrycznej w Żyrardowie, uznanej za pomnik historii. To żywe muzeum wypełnione industrialnym klimatem, zapachem dawnej fabryki i dźwiękiem maszyn, które oddaje ducha historii i pozwala doświadczyć nowych wrażeń.

W 2020 roku została otwarta najnowsza wystawa pn. „Żakardowe wzory”, która prezentuje maszyny i urządzenia wykorzystywane w żyrardowskiej fabryce w procesie technologicznym produkcji tkanin żakardowych.

Serdecznie zapraszamy do jej zwiedzenia.

WYJĄTKOWE WZORNICTWO ŻAKARDÓW

Głównymi eksponatami zaprezentowanymi na wystawie jest park maszynowy składający się z 16 krosien czółenkowych typu Saurer, wyprodukowanych w latach 70. XX wieku, które zwane są potocznie krosnami żakardowymi. To jedyne na świecie tego typu krosna, wyposażone w mechanicznie sterowane maszynki żakardowe z przystawką Verdola, na których wzór tkaniny wprowadzany jest za pomocą kart wzornic, a nie w oparciu o elektronicznie sterowane maszynki, jak w przypadku aktualnie stosowanych powszechnie krosien żakardowych.

Wyjątkowość żakardów opiera się przede wszystkim na zastosowaniu podczas ich produkcji odpowiedniego mechanizmu, wynalezione go w 1805 roku przez Josepha Marie Jacquarda (czyt. żakarda), który pozwala na sterowanie pojedynczymi nitkami osnowy. Masowa produkcja żakardów, która ruszyła w 1815 roku, zrewolucjonizowała tkactwo na całym świecie, a warsztaty tkackie oparte na mechanizmie Jacquarda znalazły zastosowanie także w żyrardowskiej fabryce Inu.

Ekspozycję wzbogacają również urządzenia wykorzystywane na oddziale przygotowawczym tkalni (snowadło taśmowe, przewijarka bębnowa, cewiarka) oraz na etapie wykończenia tkanin (postrzygarka, przegładarka czy rolowaczka), które zostały wyprodukowane w latach 60-80. XX wieku.

PROGRAMOWANIE WZORÓW

Maszyna żakardowa krosna tkackiego stanowi pierwszą w historii próbę zautomatyzowania produkcji poprzez zastosowanie sterowania programowego zapisanego na kartach perforowanych (wzornicach). Przeniesienie wzoru żakardowego na tkaninę następowało w procesie odczytania przez maszynkę żakardową wzoru, wybitego na karcie w postaci otworów. Prosty system zero-jedynkowy pozwalał na sterowanie pojedynczymi nitkami osnowy, podnoszonymi za pomocą sznurów galerunku.

Karty perforowane znalazły zastosowanie również poza tkactwem i były wykorzystywane w innych dziedzinach włókiennictwa, a także w innych gałęziach przemysłu czy w sektorze kultury. Z czasem zostały uznane za pierwsze nośniki pamięci, które posłużyły jako pamięć pierwszych komputerów wynalezionych w XX wieku.

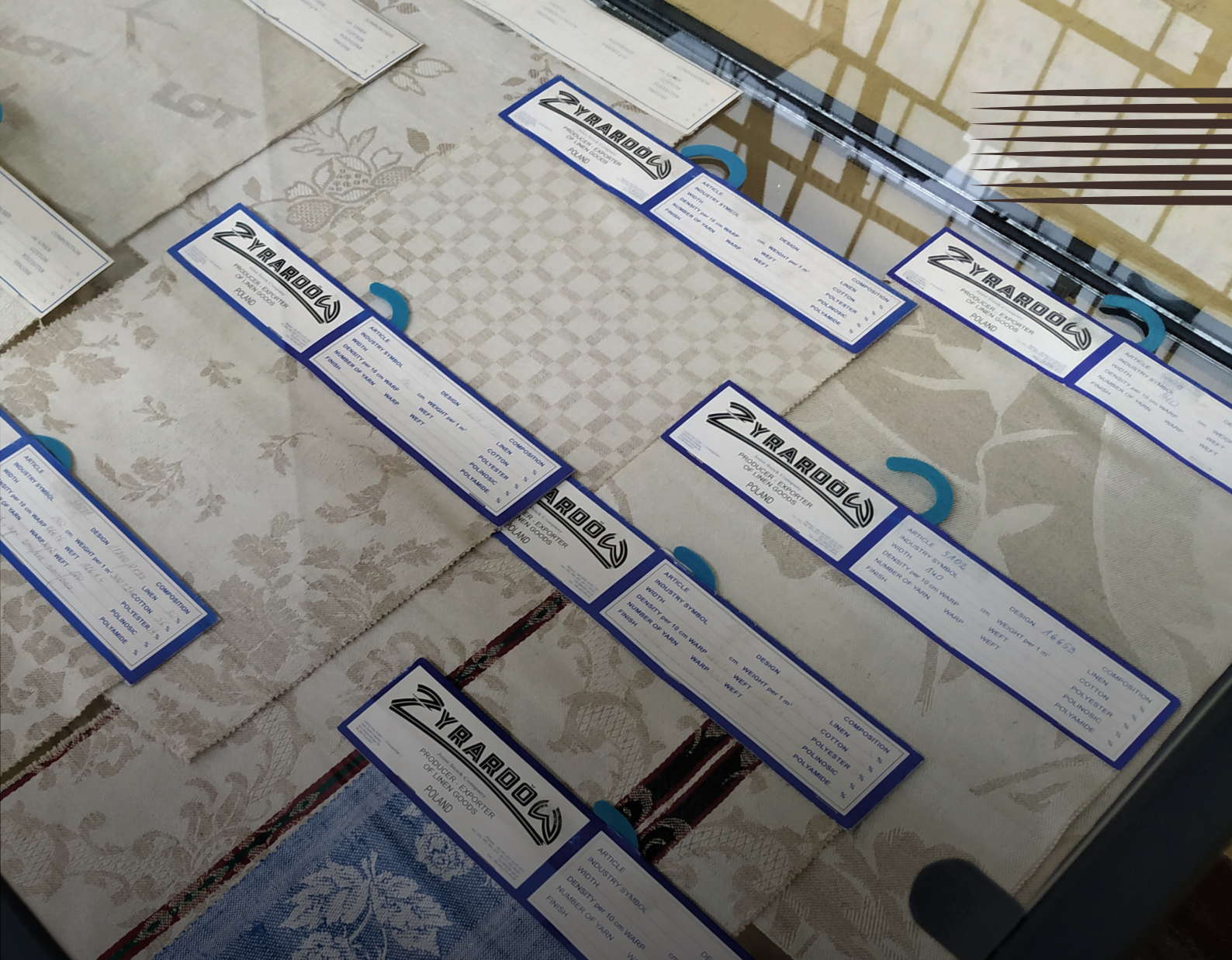

POCZĄTKI ŻYRARDOWSKICH TKANIN ŻAKARDOWYCH

Pierwsze krosna żakardowe pojawiły się w żyrdowskiej fabryce lnu na przełomie lat 40. i 50. XIX wieku. Wraz z rozwojem fabryki unowocześniano park maszynowy, zakupując nowe krosna. Z czasem wybudowano osobną tkalnię, tzw. starą tkalnię żakardową, w której uruchomiono ponad 350 żeliwnych krosien czótenkowych z ręczną wymianą cewek wątkowych. Natomiast w połowie lat 70. XX wieku wzniesiono budynek nowej tkalni, w której zainstalowano nowocześniejsze krosna gładkie oraz żakardowe.

Zakłady Lniarskie oferowały duży asortyment lnianych i lniano-bawełnianych wyrobów żakardowych. Realizowano zamówienia przeznaczone m.in. dla linii lotniczych LOT czy PKP, a na dwóch największych krosnach żakardowych tzw. Orłach, produkowano zamówienia rządowe (głównie obrusy odpasowane z godłem Polski). Większość produkowanych wyrobów żakardowych eksportowano na rynki zagraniczne (nawet do 34 państw).

NOWE ŻYCIE ŻAKARDÓW

Po likwidacji Zakładów Lniarskich w Żyrardowie w kwietniu 1999 roku, tradycje związane z żakardami przejęła prywatna firma „Lniane Tkaniny Żakardowe”, która prowadziła produkcję do 2019 roku. Po jej zamknięciu, wszystkie maszyny i urządzenia zostały wykupione przez Miasto Żyrardów oraz przeniesione w 2020 roku do Muzeum Lniarstwa w celach ekspozycyjnych.

Ponowne uruchomienie krosien żakardowych w celach pokazowych, a także specjalnie zaprojektowane nowe wzory tkanin, pozwalają na kontynuowanie dla przyszłych pokoleń ponad 170-letniej tradycji tworzenia wyrobów na warsztatach tkackich z maszynami opartymi na wynalazku Josepha Marie Jacquarda.

**Kolejność zwiedzania wystaw
prezentowanych w Muzeum Lniarstwa:**

1. Żyrardów. Miasto Lnem Tkane
2. wySNUTE nici
3. **Żakardowe wzory**
4. Nić łącząca przeszłość
z terażniejszością
5. Wykończone tkaniny
6. Tkane sita

MUZEUM LNIARSTWA
im. Filipa de Girarda w Żyrardowie

Zwiedzanie wystawy

poniedziałek:

nieczynne

wtorek – piątek:

10:00 – 15:00

sobota – niedziela:

11:00 – 18:00

(w weekendy czynne wyłącznie od kwietnia do końca października)

Zwiedzanie z przewodnikiem wymaga
wcześniejszego kontaktu telefonicznego

Muzeum Lniarstwa im. Filipa de Girarda w Żyrardowie

ul. Dittricha 18, 96-300 Żyrardów

tel. 793 134 703

e-mail: rezerwacje@muzeumlniarstwa.pl

www.muzeumlniarstwa.pl

FB/MuzeumLniarstwaZyrardow

Wystawa dofinansowana ze środków Ministra
Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzą-
cych z Funduszu Promocji Kultury

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego